

FIIA 16/2015

COMMENT

Tito Gronow
Vieraileva vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Ilmatorahoitus Pariisin ilmastokokouksen jälkeen > Julkisen rahoituksen tulee vetää yksityinen sektori mukaan ilmastomuutoksen torjunnan rahoittamiseen

Jos hallitukset, EU-johtajat ja ylikansalliset instituutiot haluavat saada kanavoitua sijoituksia vähähiiliseen teknologiaan kehitysmaissa, niiden kannattaisi käyttää omaa ilmatorahoitustaan kannustimena, joka lisäisi myös yksityiseltä sektorilta saatavaa rahoitusta niin kehittyneissä kuin kehitysmaissakin.

Pariisissa käynnistyy marraskuun viimeisenä päivänä kansainvälinen ilmastokokous, joka on järjestyksessään 21. osapuolten konferenssi sen jälkeen, kun YK:n ilmastomuutosta koskeva puitesopimus (UNFCCC) solmittiin vuonna 1992.

Kokousta isännöivän Ranskan presidentti François Hollande on todennut, että sopimuksen aikaansaaminen Pariisissa edellyttää taloudellisia sitoumuksia. Kehitysmaat tarvitsevat ilmatorahoitusta kattamaan ilmastomuutoksen pitkän aikavälin vaikutuksista aiheutuvat kulut. Tähän tarvitaan sekä julkista että yksityistä rahoitusta niin kansallisella, EU- kuin kansainvälisellä tasolla.

UNFCCC:n mukaan kehittyneiden maiden tulee tarjota uutta lisärahoitusta, jolla autetaan kehitysmaita tekemään päästövähennyksiä ja sopeuttamistoimenpiteitä ilmastomuutoksen vaikutuksia vastaan. Vuonna 2009 pidetyssä Kööpenhaminan ilmastokokouksessa kehittyneet maat sitoutuivat yhteisesti mobilisoimaan vuosittain sata miljardia Yhdysvaltain dollaria vuoteen 2020 asti ilmastomuutoksen haittojen lieventämiseen kehitysmaissa. Tästä tavoitteesta ollaan kuitenkin kaukana.

Ilmatorahoitus on Pariisin kokouksen kiistanalaisimpia ja

monimutkaisimpia kysymyksiä. Asiaa vaikeuttaa sekin, että ilmatorahoituksen mobilisoinnista eri lähteistä ei ole olemassa yhteisesti hyväksyttyä määritelmää. Vallitsevassa taloustilanteessa useimmat teollisuusmaat eivät ole halukkaita tekemään merkittäviä lisäsatsauksia valtion varoista, vaan ne painottavat yksityiseltä sektorilta kerättävän rahoituksen roolia.

Monissa kehitysmaissa ei kuitenkaan ideologisista tai käytännön syistä haluta yksityisen sektorin osallistuvan rahoitukseen. Taustalla on mahdollisesti ajatus siitä, että yksityisen sektorin osuuden äänellä vastustamisella voidaan maksimoida julkisen rahoituksen osuus. Kaikkein vähiten kehittyneet maat suhtautuvat yksityisen sektorin osallisuuteen avoimemmin, sillä niiden etujen mukaista on saada aikaan toimiva ja realistinen sopimus. Pariisin kokouksessa eri osapuolet voivat päästä yhteisymmärrykseen ilmatorahoituksen tavoitteista, mutta tuskin siitä, miten noihin tavoitteisiin parhaiten päästäisiin tai mikä yksityisen sektorin rooli tulisi olla.

Maailmalla ei kuitenkaan ole varaa jälleen yhteen huippukokoukseen, joka päättyy kehittyneiden ja kehitysmaiden väliseen kiistelyyn. Jos hallitukset, EU-johtajat ja yli-

kansalliset instituutiot haluavat saada ohjattua merkittäviä sijoituksia vähähiiliseen teknologiaan kehitysmaissa, niiden kannattaisi käyttää omaa ilmatorahoitustaan kannustimena, joka lisäisi myös yksityiseltä sektorilta saatavaa rahoitusta niin kehittyneissä kuin kehitysmaissakin. Julkisen sektorin aktiivisuus voi motivoida myös yksityisen sektorin sijoituksia ilmastomuutoksen hillitsemiseen.

Pariisin kokouksen jälkeenkin ilmatorahoitusta saadaan useista eri lähteistä. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön ja monenkeskisten rahoituskanavien ohella käytössä on myös vihreä ilmatorahasto. Kyseessä on UNFCCC:n alainen rahoitusmekanismi, joka jakaa varoja kehittyneistä maista kehitysmaihin. Vallitseva taloustilanne johtaa todennäköisesti siihen, että valtiot kasvattavat ilmatorahoituksen osuutta kehitysyhteistyöbudjeteissaan, sillä uutta lisärahoitusta ei ole juuri tarjolla. Samaan aikaan yksityisestä sektorista on muodostumassa kehityksen keskeinen edistäjä, ja monet hallitukset sovittavat kehitysavun ja kaupanedistämistyön yhteen.

Yrityksien ilmatorahoitusten tiellä on kuitenkin useita esteitä. Etenkään pienillä ja keskisuurilla eurooppalaisilla ja amerikkalaisilla yrityksillä ei usein ole riittävästi

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

tietoa kehittyvien maiden olosuh- teista. Taloudellisten instituutioiden hidas kehitys ja korkea korkotaso kehitysmaissa eivät kannusta yri- tyksiä tekemään sijoituksia. Julkinen rahoitus voi madaltaa riskitasoa ja antaa yrityksille vakuuden ainakin tietystä tuotosta sijoituksilleen.

Yhä useammat yritykset etsivät taloudellisesti kestäviä mahdolli- suuksia osallistua matalahiilisten ratkaisujen rahoittamiseen. Perussa viime vuonna pidetyssä ilmastokokouksessa käynnistettiin ei-valtiollisten ja yksityisen sektorin toimijoiden yhteistyö (Non-State Actor Zone for Climate Action). Sen tarkoituksena on edistää ilmasto- neuvotteluita esittelemällä yritysten, kaupunkien ja sijoittajien sitoumuk- sia ilmastomuutoksen torjumiseen.

Pariisin ilmastokokouksen ohjel- maan kuuluu toimintapäivä, jossa järjestetään kokoukseen osallistuvien ministerien ja liike-elämän johtajien tapaamisia. Kokousta varten on myös valmisteltu luettelo ilmaston- muutoksen hillintään tähtäävistä aloitteista, joihin yritykset voivat osallistua. Kansallisella tasolla halli- tukset ja liike-elämä voivat yhdessä löytää mahdollisuuksia ilmasto- rahoitukselle.

Ongelmana on sekä julkisen että yksityisen ilmastorahoituksen seu- raaminen. UNFCCC:n talouskomitea

tekee töitä toimivien mittarien kehittämiseksi. Myös teollisuus- maiden järjestön OECD:n tutkimus- aloite jäljittää ilmastorahoituksen rahavirtoja. Maailman luonnonvarain instituutti WRI ja Maailman kestävän kehityksen yritysneuvosto WBCSD ovat kehittäneet välineet kasvihuo- nekaasupäästöjen ”kirjanpitoon”.

Ilmastorahoituksen rahavirtojen arvioinnissa on kuitenkin vielä huo- mattavia tiedollisia ja metodologisia aukkoja. Rahoituksen seuraaminen edellyttää lisää tutkimusta ja yhteis- työtä, jotta yhteisistä säännöistä voidaan päästä sopuun. Mitattavuus ja läpinäkyvyys kannustavat yksi- tyistä sektoria tekemään sijoituksia.

On aika osoittaa konkreettisesti, miten yksityinen sektori voi osallis- tua ilmastomuutoksen vastaiseen työhön. UNFCCC:n lisäksi edistystä on mahdollista saada aikaan niin kansallisella kuin EU-tasollakin.

Erityisen tärkeää on, että ne maat, joiden elinkeinoelämällä on selviä kaupallisia intressejä kehittyvissä maissa, laatisivat strategioita yksi- tyisen sektorin aktivoimiseksi ilmas- torahoituksen suhteen. Yrityksille on tärkeää, että kehitysmaihin suun- niteltuja ilmastoprojekteja varten on helposti ja läpinäkyvästi tarjolla julkista rahoitusta.